

Posudek

disertační práce JUDr. Jany Bartálové nazvané Principy ovládající právní úpravu akciových společností

Autorka disertační práce výše uvedeného názvu zpracovala problematiku, která, pomalu ale jistě nachází své důležité místo i v rozhodovací činnosti našich soudů, zatímco soudy v okolních státech, zejména však v anglosaské oblasti ji považují za dlouhodobý standardní postup. Právní principy mají své nezastupitelné místo a bez jejich uplatňování v činnosti obchodních společností vč. akciových se žádná z nich neobejde. Neobejdou se bez nich ani jejich akcionáři, ani další osoby, které jsou s nimi v určitém, ať užšším nebo i volnějším spojení.

Těžiště disertační práce se zabývá nejenom principy, které vyplývají z tuzemských právních předpisů, ale i z předpisů některých států kontinentální Evropy, zejména však z úpravy anglosaské. V této souvislosti se doktorandka zaměřuje i na problematiku, která s daným tématem úzce souvisí – na pojem akciové společnosti a její formy, a to nejen v Evropě, ale i na její americkou obdobu. Pro ně pak v práci užívá společnou zkratku korporace. Z obsahu práce vyplývají dva důležité poznatky: 1) že se autorka zabývá daleko širší problematikou než vypovídá název práce, což nehodnotím jako negativum a 2) že autorka musela prostudovat značné množství odborné literatury, zejména zahraniční. V práci se počet uvedených titulů blíží ke stovce, odkazů na ni je víc jak čtyři sta. Zajímavé jsou názory autorů na doktrínu veil piercing, které jsou někdy i protichůdné. U nás je tato doktrína tématem spíše okrajovým.

Posuzovaná práce je zpracována na 179 stranách textu rozdělených do dvou rozsáhlých částí. Ty se vnitřně člení do většího počtu kapitol a ty pak do jednotlivých podkapitol. Doktorandka postupuje od obecných principů uplatňovaných v soukromém právu k vybraným principům akciového práva.

V prvních částech v první kapitole se doktorandka mimo jiné zabývá pojmem právních principů, zdroji poznání a také aplikací právních principů. V této souvislosti mě zaujal pasus o tom, zda je možno klást rovnítko mezi principy a zásady. Autorka zde předkládá názory několika autorů, její však postrádám. Tuto výtku lze vztáhnout i k některým dalším pasážím. Druhá kapitola pojednává o základních otázkách akciových společností, k jejím specifickým rysům až po uplatňování právních principů v akciovém právu. Jako nepřesné se mi zdá tvrzení na str. 31 - i když jde o názor přebraný z literatury, že po likvidaci korporace akcionáři obdrží „veškerý zisk a majetek korporace“ a po té možnost pokračovat v podnikání. O přebraný názor se jedná i str. 32 (také 37), kde se hovoří o osobním zajištění. Zřejmě jde o zajištění věřitelovy pohledávky ručením konkrétního akcionáře. Zajímalo by mne i pojem deliktní věřitel, který je uveden na str. 37 (také např. 91) a není nijak objasněn.

Druhá část práce se zabývá právními principy uplatňovanými v akciovém právu. Víc jak podrobně je rozebrána ochrana věřitelů a povinnost loajality, a to jak „vedoucího“ – člena představenstva, tak i samotného akcionáře. V rámci těchto základních principů se doktorandka v první kapitole nejprve zabývá doktrínou propíchnutí firemního závoje tzv. piercing the corporate, o které jsem se už výše

zmínila. Ta v určitých případech, stručně řečeno, umožňuje, aby akcionář na místo společnosti odpovídal za její závazky, jde tedy o prolomení majetkové samostatnosti korporace. Tuto metodu popisuje autorka velmi podrobně a jak sama uvádí s důrazem na pohled práva USA. Zabývá se jejími teoretickými základy, její aplikací, kontrolou nad korporací a v této souvislosti pak i jejími zvláštními výrazy užívanými pro vyjádření existence kontroly. Uvádí, že někdy soudy opírají prolomení majetkové samostatnosti o konstatování, že korporace je pouhým alter ego akcionáře, jeho nástrojem či loutkou. Zmiňuje i kritické názory na doktrínu veil piercing až po její zrušení. I když jde o kapitoly velice zajímavé, přesto musím konstatovat, že jde jen o pouhé překlady děl různých autorů. Tím se doktorandka nijak netají, citací pod čarou je v této souvislosti 121. Je možná ke škodě věci, že se autorka k žádnému názoru uváděných autorů nepřiklonila.

Ve druhé kapitole této části se autorka věnuje jednomu z nejdůležitějších principů uplatňovaných v akciovém právu – loajalitě. Nejprve pojednává o povinnosti loajality vedoucího, a to jak v anglosaské oblasti, tak i v tuzemské právní úpravě. Zaměřuje se na obsah povinnosti loajality, zejména na jednotlivé skutkové podstaty. Poté následuje – opět dosti podrobný popis teorie shareholder value – která je uplatňována v anglosaském právním prostředí, a to jak s jejími klady, tak i zápory. V jedné z dalších podkapitol se autorka zabývá jiným modelem tzv. Enlightened shareholder value, který je určitou alternativou k výše uvedené teorii a který je dnes zakotven ve Velké Británii v Companies Act 2006.

Konstatování, které jsem uvedla ke kapitole první, tzn., že jde o určitou popisnost, se týká i této druhé kapitoly.

Po povinnosti loajality vedoucího následuje samostatná kapitola týkající se povinnosti loajality akcionáře. Ta je podle autorky vybudována na jiném základě, než je povinnost loajality vedoucího a proto není obecně uznávána. Snad i z toho důvodu není výslovně zakotvena v právních předpisech. Dodržování této povinnosti však může vyplývat právě ze zásad, na kterých je ukotven obchodní zákoník. To také judikoval i Nejvyšší soud ČR.

Zajímal by mě autorčin názor, proč naše soudy tak sporadicky aplikují právní principy při svém rozhodování.

Posuzovaná práce z hlediska jejího obsahu je prací velice zajímavou, neboť se zabývá problematikou, která ještě nebyla, pokud vím, v takovém pojetí na naší katedře a snad ani na jiných místech, zpracována tak podrobně. Mám za to, že doktorandku téma velice zaujalo a udělala vše pro to, aby se ho zhostila co nejlépe. I když práci lze vytknout určitou popisnost, jak jsem již shora uvedla, tu lze do značné míry eliminovat prostudováním značného počtu titulů odborné literatury.

Formální stránka práce je výborná, téměř bez jakýchkoliv chyb. Ty jsem našla jen na str. 20 (Večeře, což je dost úsměvné), 28 a 48.

Posuzovanou práci doporučuji k ústní obhajobě a udělení příslušné vědecké hodnosti, bude-li úspěšně obhájena.